

Formuly a motívy

5. hlasu BR

Prehľad a krátky rozbor elementárnych melodických formúl a motívov v doxastikách 5. hlasu.

Veľký piatok – *Tebé od'íjuščahosja svítom*
Veľká sobota – *Priidíte ublažím Iósifa*
Sv. Michal – *Id'íže osijájet blahodát'*

V troch doxastikách 5. hlasu nachádzame v RI nápev, ktorý napriek svojej pravidelnosti nie je iteratívny. Formuly, z ktorých sú nápevy zostavené, sú rozmanité a pokiaľ si chceme zachovať zmysluplnú prehľadnosť, sme nútení výnimočne skúmať melodické úseky menšie ako formula.

0 – iníciaľny motív

Motív 0 sa nachádza výlučne na začiatku stichír a je formálne zhodný s nástupom úvodnej formuly A0 v iteratívnom modeli.

Five staves of musical notation for Motív 0. Each staff is labeled on the left with a code: L1709,J289,SI,VS; VS; J002; J480,L1709,MT; and I80. The notation consists of rhythmic patterns of notes and rests on a five-line staff.

1 – iníciaľny motív pre A

Motív 1 sa nachádza na začiatku formúl typu A a plynule prerastá do deklamácie R. V prvej formule nasleduje za motívom 0.

Two columns of musical notation for Motív 1, separated by a vertical line. The left column contains four staves labeled J002,I80; prev.; J289,480; and VS,I80. The right column contains four staves, with the top one labeled VS. The notation shows rhythmic patterns of notes and rests on a five-line staff.

R – deklamácia na *a*

Deklamácia R má tón *a* ako centrum, ale kvôli akcentom a ornamentácii melódia osciluje na viacerých tónoch. Na rozdiel od klasickej definície deklamácia v BR nie postupnosť rovnakých tónov, ale voľná postupnosť jednoslabičných motívov troch typov – centrálny tón (rovný alebo rozdrobený), akcentácia nad centrálnym tónom a vzostup k centrálnemu tónu. V prípade stichír 5. hlasu sa deklamácia R skladá z nasledovných stavebných prvkov (v ľubovoľnom poradí):

The image displays several musical staves illustrating different structural elements of R-declamation on the note 'a'. The elements are categorized as follows:

- tóny *a***: Shows five staves with various rhythmic and melodic patterns for the central tone 'a', including slurs and accents.
- b-akcent**: Shows two examples of accents above the central tone. The first is labeled 'VS' and the second 'VS,J002'.
- c-akcent**: Shows five examples of accents above the central tone, some with slurs and ornaments.
- VS**: A specific example of a melodic motif with a slur and ornament.
- J002**: A specific example of a melodic motif with a slur and ornament.
- d-akcent**: Shows three examples of accents above the central tone, some with slurs and ornaments.

A – kadencia s finálou D

Formula A je samostatná a ak neprišlo k posunom slabík, zodpovedá jednému kólu. Nasleduje takmer vždy za motívmi 1+R alebo za formulou C. V iteratívnom nápeve je označená ako Aa.

Plný variant

RI prev.

vs

J002

Krátky variant

Musical notation for 'Krátky variant'. It consists of two staves labeled 'RI prev.' and two staves labeled 'VS' and 'J002'. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, and dynamic markings like 'p'.

B – kadencia s finálou D

Formula B v iteratívnom nápeve nasleduje vždy za A. V neiteratívnych doxastikách je zriedkavá a v novších rukopisoch sa nahrádza formulou A (s rôznymi anomáliami). Zachovala sa preto iba vo VS a na jedinom mieste v J002.

Musical notation for 'B – kadencia s finálou D'. It shows two staves labeled 'VS' and two staves labeled 'J002'. A 'var.' section is also present, showing a variation of the notation.

Prístupky formuly C

Vlastnej formuli C (ozn. C/4 v iteratívnom nápeve) predchádzajú nástup a deklamácia na tónoch *a* (ozn. R) alebo *c* (ozn. S). Nástupný motív (zodpovedajúci C/1-2 v iteratívnom modeli) je niekoľkých typov:

2 – nástup s kvintovým skokom

Typický pre 5. hlas BR je kvintový zostup a výstup aDa, pri ktorom sa mení oblasť spevu z dolného pentachordu na vrchný, azda aj so zmenou isonu z *D* na *a*, ale najmä s prirodzeným tónom *h*.¹

The image displays ten musical staves illustrating various melodic approaches to formula C. The staves are labeled as follows from top to bottom: J002, L1709, RI prev., VS, J002, VS, an unlabeled staff, an unlabeled staff, an unlabeled staff, and J002. The notation uses black notes for the base formula, with colored notes (blue, red, teal) indicating specific melodic variants or accents. A yellow vertical bar highlights a specific measure in the fifth staff (J002). To the right of the main staves, there are two smaller 'var.' (variant) staves: the first shows a red note on a higher staff, and the second shows teal notes on a higher staff.

¹ Prirodzený tón *h* výslovne predznamenáním stanovuje J002 a niekedy VS. Novšie rkp. (J289) už kladú predznamenanie nižšie a tým tón znižujú na *b*.

3

Motív 3 zostupuje od tónu *c* k tónu *a* alebo späť k *c*, pričom ďalej pokračuje deklamáciou R alebo S, prípadne priamo formulou C.

RI prev.   var.

VS

J002

VS   var.

Detailed description: This block shows four musical staves for Motív 3. The first staff is labeled 'RI prev.' and shows a descending melodic line with a blue highlight on the first two notes and a 'p' dynamic marking. To its right is a 'var.' staff with a blue highlight. The second staff is labeled 'VS' and shows a similar descending line with a blue highlight. The third staff is labeled 'J002' and shows a descending line with a blue highlight. The fourth staff is labeled 'VS' and shows a descending line with a blue highlight, followed by a 'var.' staff with a blue highlight.

4

Motív 4 je čiastočným zvýšením motívu 3 o tón v záujme kompozičnej gradácie. Zodpovedá čiastočne formuli AX v paschálnych stichirách. Tón *e^b* je podľa J289,480 **znížený** (podľa J289 aj *b*). Spoľahlivejší rukopis VS však uvádza *e* neznížený (aspoň ak melódia vystupuje až na *f*) a tiež aj *b*!

Ukončenie na tóne *c*:

RI prev.

VS

J002

VS

var.

= AX

Detailed description: This block shows five musical staves for Motív 4. The first staff is labeled 'RI prev.' and shows a descending melodic line with red 'p' markings above the first and fourth notes. The second staff is labeled 'VS' and shows a descending line with a yellow highlight on the first two notes. The third staff is labeled 'J002' and shows a descending line. The fourth staff is labeled 'VS' and shows a descending line with a yellow highlight on the first two notes. To the right of the second and fourth staves are 'var.' staves with yellow highlights. The text '= AX' is located to the right of the bottom 'var.' staff.

Ukončenie na tóne *a*:

L1709

J289,SI

VS

5

Motív 5 je zriedkavý. Akcentuje iba na tóne *b* alebo po výstupe zdola k tónu *a*.

SI

RI prev.

VS

VS

S – deklamácia na tóne *c*

Deklamácia S je o terciu vyšším ekvivalentom deklamácie R. Tvoria ju prvky:

C – kadencia s finálou *a*

Formula C (zodpovedá iteratívnej formule C/4) nasleduje za niektorým z úvodných motívov 2-5 a prípadnou deklamáciou. Finála môže byť hladká alebo rozdrobená / zlomená k tónu *F*. Je to vždy priebežná formula, ktorá ukončuje „nepárne“ alebo predposledné kolon v perióde.

Z hľadiska dĺžky a osobitostí kadencie rozlišujeme niekoľko variantov.

Ia)

Ib)

Ic)

RI prev.

VS

J002

RI prev.

var.

var.

RI prev.

J002

J289

VS

II)

RI prev.

VS

J289,SI

VS

III

RI prev.

VS

J002

K – zvýšená C

Formula K je intenzívnějším variantom formuly C. Typický nástup s tónmi *bG* je zvýšený na *da*.

RI prev.

VS

J002

Detailed description: This section contains three musical examples. The first, labeled 'RI prev.', consists of two staves of music. The second, labeled 'VS', also consists of two staves. The third, labeled 'J002', consists of three staves. All examples feature a sequence of notes on a five-line staff, with some notes beamed together. The notes generally follow an ascending and then descending pattern, with some variations in rhythm and articulation.

VS

Detailed description: This section contains two staves of musical notation. The first staff shows a sequence of notes, and the second staff shows a continuation or variation of that sequence. The notes are beamed together in groups, and the overall pattern is similar to the previous examples, showing an ascending and then descending melodic line.

RI prev.

SI

VS

RI prev.

VS

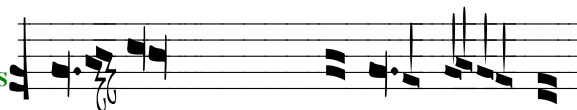
E – s finálou E

Formula E je nízkym variantom formuly C (funkčne priebežná) a je zriedkavá.

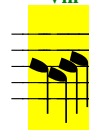
RI prev.

VS

Vin

RI prev.

VS

D – koncová formula

Formula D má mnoho exegetických variantov, na úrovni kostry je však stabilná. Úseky efg sú na poslednej slabike, ide teda o rozvoj tónu *a*. Rukopisy VS a J002 sú exegeticky bohatšie a svojské, takže ich varianty uvádzame osobitne.

RI prev.

Diagram showing seven variants (a-g) of the ending formula D, each represented by a single staff of musical notation with different colors: a (black), b (blue), c (red), d (green), e (pink), f (purple), and g (brown).

VS

Diagram showing the ending formula D in VS, with multiple variants overlaid on a single staff.

J002

Diagram showing the ending formula D in J002, with multiple variants overlaid on a single staff.

F – fita

Fita sa nachádza v každej zo skúmaných stichír, vo veľkotýždňových až dvakrát. Bohatá exegéza vo VS presahuje jeden riadok.

L1709, J289, SI

Diagram showing the ending formula F in L1709, J289, SI, with a yellow highlight on the final notes.

J480

Diagram showing the ending formula F in J480, with a cyan highlight on the final notes.

J002

Diagram showing the ending formula F in J002, with a grey highlight on the final notes.

vs

The image displays a musical score with several staves. The first three staves are primarily black with red highlights on the right-hand side. Below these are two short purple staves, followed by a long purple staff. At the bottom, there are two green staves. The notation includes various rhythmic values and melodic lines.

© 2011 irmologion.nfo.sk